tanlash, uning xususiyatlarini aniqlash bilan chambarchas bog‘liqligini hisobga olish zarur. Mustaqil ta’limning uch bosqichli (shakllantiruvchi, tanqidiy-tahliliy va integratsion) jarayonda olib boruvchi fanlar uchun mustaqil ta’lim mavzulari bo‘yicha topshiriqlar ishlab chiqilsa maqsadga muvofiq bo‘ladi. Ishlanma shakli uch qismdan iborat bo‘lib, ularning har birida ishning mazmun-mohiyati, oldiga qo‘ygan maqsad va vazifalari aniq va ravshan bo‘lib topshiriqlar bajarilishi belgilab qo‘yiladi.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:**

(1). Muslimov N. Kasb ta’limi o‘qituvchilari amaliy kompetentligini shakllantirishda ixtisoslik fanlarini o‘rni. Pedagogik ta’lim (ilmiy-nazariy va metodik jurnal), 2012, 61–64-betlar.

(2). Qo‘ysinov O. Kasb ta’limi o‘qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirishda mustaqil amaliy faoliyat ahamiyati. O‘qituvchilarning zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalar bo‘yicha kompetentligi: muammo va yechimlar. Vazirlik tizimidagi oliy ta’lim va ilmiy tadqiqot muassasalari miqyosida ilmiy-amaliy anjumani materiallar. Toshkent, TDPU, 2012,, 246–249-betlar.

(3). Abdullayeva Q.M., Norbo‘tayeva D.A. Kasb ta’limi (xizmatlar sohasi) yo‘nalishida mutaxassislik fanlari bo‘yicha yaratilgan o‘quv uslubiy majmualardan foydalanib, talabalarning kasbiy kompetentligini shakllantirish. Tafakkur sarchashmalari. Nizomiy nomidagi TDPU. Magistrlarning ilmiy-amaliy maqolalar to‘plami, 2012, 143–144-betlar.

(4). И.А.Зимняя, И.А.Мазаева, М.Д.Лаптева. Коммуникативная компетентность, речевая деятельность, вербальное общение.

(5). И.А.Зимняя. Московский гос. институт международных отношений МИД Россия. Москва, Аспект Пресс, 2020, 400 с. Библиограф. в конц. Авт.: s. 397. ISBN 978-5-7567-1093-9.

(6). Зверев И.Д., Максимова В.Н. Межпредметние связи в современной школе. М., “Педагогика”, 1981, 160 с.

(7). Muqimov B.R. Talabalarni mustaqil ish jarayonida interfaol ta’lim metodlari asosida didaktik kompetensiyasini takomillashtirish. Diss., 2020, 132-bet.

(8). Ismailova G.F Talabalarda mustaqil ta’lim orqali kasbiy kompetensiyani shakllantirishning konseptual asoslari. “Namdu ilmiy axborotnomasi”, 2024, 7-son, 420–422-betlar.

**O‘tepbergenov Jetkerbay Saqbergenovich (pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent),**
**Pirimbetov Seydulla Jumag‘alievich (Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat Pedagogika instituti Ta’limda axborot texnologiyalari 2-kurs magistranti),**
**Iskandarov Sarvar Baltabayevich (Urganch davlat univeristeti “Matematik tahlil” kafedrasi o‘qituvchisi)**

## INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI INFORMATIKA SOHASIDA QO‘LLASH

***Annotatsiya.*** *Ushbu maqolada innovatsion texnologiyalarni informatika sohasida qo‘llashning ahamiyati, imkoniyatlari va kelajakdagi rivojlanish istiqbollari tahlil qilinadi. Maqola texnologiyalarni ta’lim, sog‘liqni saqlash, biznes va boshqa sohalarda qanday samarali qo‘llash mumkinligi haqida mulohazalar yuritadi. Xususan, sun’iy intellekt, ma’lumotlar tahlili, bulutli texnologiyalar va blokcheyn kabi ilg‘or texnologiyalarni informatika sohasidagi turli jarayonlarga integratsiya qilish orqali qanday yangi imkoniyatlar ochilayotgani haqida batafsil ma’lumot beriladi. Innovatsion texnologiyalarning yirik kompaniyalar va davlat tashkilotlari tomonidan qabul qilinishi, ularning jamiyat uchun ijobiy ta’siri, shuningdek, ushbu texnologiyalarning kelajakdagi rivojlanish yo‘nalishlari ko‘rib chiqiladi. Maqola, shuningdek, texnologiyalarni qo‘llashda duch kelinishi mumkin bo‘lgan etika, xavfsizlik va qonunchilik masalalariga ham e’tibor qaratadi.*

***Kalit so‘zlar:*** *informatika, innovatsiya, innovatsion texnologiya, pedagogik texnologiya, ta’lim.*

**Отепбергенов Жеткербай Сақбергенович (доктор философии по педагогическим наукам, доцент),**
**Пиримбетов Сейдулла Жумағалиевич (магистрант 2-го курса информационных технологий в образовании Нукусского государственного педагогического института имени Ажинияза),**
**Искандаров Сарвар Балтабаевич (преподаватель кафедры «Математический анализ» Ургенчского государственного университета)**

## ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СФЕРЕ ИНФОРМАТИКИ

***Аннотация.*** *В этой статье анализируется значение, возможности и перспективы будущего развития применения инновационных технологий в сфере информатики. В статье обсуждаются эффективное применение технологий в образовании, здравоохранении, бизнесе и других сферах.. В частности, подробно рассказано о том, какие новые возможности открываются благодаря интеграции таких передовых технологий, как искусственный интеллект, анализ данных, облачные технологии и блокчейн, в различные процессы в сфере информатики. Рассматривается принятие инновационных технологий крупными компаниями и государственными организациями, их положи-*

*тельное влияние на общество, а также направления будущего развития этих технологий. Статья также обращает внимание на этические, безопасные и законодательные вопросы, которые могут возникнуть при использовании технологий.*

***Ключевые слова:*** *информатика, инновации, инновационные технологии, педагогические технологии, образование.*

**Otepbergenov Jetkerbay Saqbergenovich (Doctor of philosophy in educational sciences, associate professor),**
**Pirimbetov Seydulla Jumaǵalievich (Master of 2nd course of information technologies in education of Nukus State Pedagogical Institute named after Ajiniyoz),**
**Iskandarov Sarvar Baltabaevich (Teacher of the department of "Mathematical analysis" of Urgench state university)**

## APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE FIELD OF INFORMATICS

***Annotation.*** *This article analyzes the importance, opportunities and future development prospects of the application of innovative technologies in the field of informatics. The article discusses how technology can be used effectively in education, healthcare, business, and more. In particular, it will provide detailed information on how new opportunities are opened by integrating advanced technologies such as artificial intelligence, data analysis, cloud technologies and blockchain into various IT processes. Adoption of innovative technologies by large companies and government organizations, their positive impact on society, as well as future trends in the development of these technologies will be considered. The article also focuses on ethical, safety, and legal issues that may arise in the use of the technologies.*

***Key words:*** *Information technology, innovation, innovative technologies, pedagogical technologies and education.*

**Kirish (Introduction).** Ta'limni modernizatsiya qilish va zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish tadbirida ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalar joriy etildi.

Bizning eng mashhur innovatsion texnologiyalarimizdan biri bu o'qitishdir. So'nggi o'n yil ichida o'quv jarayonida o'rtacha ta'lim juda faol bo'lib, o'quv jarayonida o'quvchilarning o'ziga xos xususiyatlari o'rganish jarayonining yangi xususiyatlariga mos kelmayaptimi? Agar o'quv jarayonida o'quvchilarning o'ziga xos xususiyatlari texnologik xarita shaklida tavsiflangan bo'lsa, o'rtacha ta'lim muvaffaqiyatli bo'ladi. Informatika va AKT bo'yicha ta'lim standarti o'quvchilarning o'rta maktab o'quvchilari uchun ajratilgan mavzuni o'rganishni maqsad qilib qo'yadi. O'rta ta'lim bo'yicha standartda belgilangan maqsadlarga erishish.

Maktabda informatika va AKTni o'rganish quyidagi maqsadlarga yo'naltirilgan:

▪axborot, axborot protsessorlari, tizimlari, texnologiyalari va modellari to'g'risidagi ilmiy g'oyalarning ta'sirini o'rganish;

▪kompyuter va boshqa axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalaridan foydalangan holda qimmatli ma'lumotlar bilan moslashishni o'rnatish;

▪axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasida kognitiv qiziqishlarni, intellektual va amaliy qobiliyatlarni rivojlantirish;

▪axborotni tarqatishning huquqiy va axloqiy me'yorlarini, olingan ma'lumotlar natijasini inobatga olgan holda ma'lumotlarga yetarlicha e'tiborli bo'lishni o'rgatadi;

▪axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan kundalik hayotda, individual va ijtimoiy vazifalarni amalga oshirishda, o'qish savodxonligida, internet bozorida talab etiladigan vazifalarni amalga oshirishda foydalanishni o'rganish.

Maktab informatika va AKT fanlarining yuqorida sanab o'tilgan uchta maqsadi bo'yicha faoliyat ko'rsatishi mumkin: ta'lim, ma'rifat va tarbiya [2]. Ushbu yangi o'quv maqsadlari axborot tizimidagi o'rnini va zamonaviy ijtimoiy hayotini hisobga olgan holda belgilanadi.

Informatika fanini o'qitishning ta'lim maqsadi har bir fanga informatika fanining foydalanuvchilari, shuningdek, axborotni o'zgartirgan, uzaytgan va undan foydalangan protsessorlar to'g'risida dastlabki fundamental bilimlarni bergan va shu bilan jahonning ilmiy adabiyot ko'rinishini shakllantirgan axborot protsessorlarining ahamiyatini, axborot texnologiyalari va kompyuterlarning zamonaviy ijtimoiy rivojlanishdagi rolini tushuntirgan bo'lishi kerak. O'qituvchilarga ushbu bilimlarni va boshqa o'qituvchilarning bilimlarini to'g'ridan to'g'ri o'zgartiradigan tajriba va ko'nikmalar bilan ta'minlanishi kerak.

Ommaviy ta'lim maqsadlarini didaktik tamoyillarga amalda qo'llash o'quvchilarning intellektual rivojlanishiga, o'ylash va fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Amaliy maqsad panellarning texnik va texnologik rivojlanishiga hissa qo'shadi, ularni, keyinchalik, ishlab chiqarish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va ko'nikmalar bilan jihozlashni o'z zimmasiga oladi. Xodimlarni informatikaning

nazariy asoslari bilan tanishtirish, kompyuterda ishlash va zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishni o‘rgatish

Tarbiyaviy maqsad o‘quvchilarning dunyoqarashini shakllantirish orqali tsivilizatsiya va ijtimoiy ravnaqini oshirish, kompyuter va axborot texnologiyalarining ahamiyatini oshirish. Ma’lumotni uchta rangdan biri sifatida aks ettiruvchi ranglar: materiya, energiya va axborot. O‘qitishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanuvchi intellektual axborot vositalari yaratish. Belgilangan maqsadlarni ro‘yobga chiqarish uchun o‘qitishning maqsadli shakllari, usullari va vositalaridan foydalanish. Informatika ta’limning yakka tartibdagi shaklining yangi turini yaratdi: “kompyuter” shaklida bevosita kompyuter bilan amalga oshirish. Kompyuterda (o‘qish dasturi orqali) o‘qishni o‘rganish natijasida o‘z bilimlarini tezda o‘zlashtiradi, o‘zi o‘rganish mavzusi doirasida o‘qish materialini o‘rganishning individual yo‘nalishlarini tanlaydi.

Ta’lim shaklini o‘rganish jarayonining alohida bo‘g‘inining vaqt doirasi bilan cheklangan dizayni.

Kompyuter individual ta’lim shakllarini faollashtiradi. Ma’lumotli pedagogik dasturiy vositalarda, multimedia o‘quv kurslarida ko‘paytirish, Internet resurslaridan foydalanish tufayli frontal tashqi ko‘rinishlarning afzalligi saqlanib qoladi: eng yaxshi o‘qituvchilardan o‘rganish va sifatli ma’lumotlar direktoriyasidan foydalanish imkoniyati. Kompyuter o‘rganish o‘rganish muhitini individual o‘rganish bilan taqqoslaydi. O‘qituvchining eng muhim o‘rgatishlaridan biri o‘qituvchining bilimliligini oshirishdir.

Ta’lim shaklining tashqi shakllari ma’lum bir dars turini anglatadi: dars, ma’ruza, seminar, ekskursiya, fakultativ dars, imtihon, fan va texnik to‘plamlar, fan va ilmiy fanlar va boshqalar ular integratsiyalashgan rol o‘ynaydilar, chunki ular maqsadlar, mazmun, o‘quv usullari va qo‘llanmalarni o‘z ichiga oladilar, o‘qituvchilar o‘zlarining o‘zaro ta’limlarini o‘zlashtiradilar.

Ko‘rsatish. O‘qituvchi kurs tarkibining har bir o‘quv elementi – interfeys elementlari, dastur bo‘linmalari, sxemalar, matnlarni ko‘rsatuvchi ekrandan foydalanib ko‘rsatadi. Ushbu tizimda o‘quvchi o‘zi kompyuterda o‘qiydi, o‘quvchilar uning harakatlarini kuzatib boradi yoki o‘z harakatlarini kompyuter ekranida aks ettiradi. O‘qitish uchun mo‘ljallangan ko‘rsatuv dasturlarini o‘qituvchilarning kompyuterlariga yuboradi. Kompyuterda ko‘rsatkichlarning o‘rni va didaktik imkoniyatlari zamonaviy kompyuterlarning eng yaxshi grafik imkoniyatlari bilan aniqlanadi. Ko‘rsatilayotgan didaktik ta’lim maktab o‘quvchilariga yangi o‘quv ma’lumotlarini yetkazadi. Tadqiqotning asosiy shakli laboratoriyaning informatika kabinetida tayyorlanadi.

**Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili (Literature Review).** Barcha o‘quvchilar o‘zlarining o‘quv xonalarida mavjud bo‘lgan dasturiy vositalar yordamida o‘zini o‘rganadi. Panellari sinxron bo‘lishi mumkin (masalan, bir xil pedagogik dasturiy vositalar bilan ishlaydi) turli tezlikda yoki turli sifatli dasturiy vositalar bilan ko‘p hollarda, hatto og‘ir bosiladigan vazifa bilan ham bosilgan frontal o‘zgarish tez tarqaladi. Frontal laboratoriya yuvishlarida o‘qituvchining vazifasi panellari yuvishlarini kuzatish, shu bilan birga, ularga tezkor yordam ko‘rsatishdir.

Didaktik maqsadlar turlicha bo‘lishi mumkin: yangi materialni o‘zlashtirish (masalan, o‘qish dasturi), yangi materialni o‘zlashtirish, masalan, simulatorlar (odatda, mexanik).

Pedagogik adabiyotlarda G.K.Selevko, V.P.Bespalko, M.V.Klarina, V.T.Fomenko, S.A.Smirnova, L.G.Semushina, G.Y.Ksenzova, T.I.Shaymoda, T.I.Davydenko va boshqa mualliflarning tasniflarini tarqatishimiz mumkin [4]. Barcha mualliflarning tasnifini ko‘rib chiqish juda qiyin, shuning uchun biz faqat pedagogik adabiyotlarda eng ko‘p uchraydigan tasniflarga e’tibor qaratamiz. Axborot texnologiyalari ta’lim-tarbiya va pedagogik innovatsiyalarga yangicha yondashuvlarni joriy etishga ko‘maklashadi.

**Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology).** Pedagogik innovatsiyalar – bu pedagogik innovatsiyalar, ya’ni ta’lim markazida o‘tkaziladigan progressiv o‘zgarishlar bo‘lib, ular ta’lim tizimining o‘ziga xos xususiyatlarini yaxshilashga qaratilgan, ya’ni individual tarkibiy bo‘linmalarni yaxshilashga qaratilgan. Innovatsion avlodning maqsadi ta’limni modernizatsiya qilish va har bir o‘quvchi salohiyatini ochib beradigan zamonaviy ta’limni joriy etishdir. Ilm-fanning so‘nggi yutuqlaridan foydalangan holda, bolalarda harakatlarni qadrlash, olingan ma’lumotlarni beg‘araz boshqarish, to‘g‘ri bo‘lmagan fikrlarni shakllantirish, ularning tabiiy qobiliyatlarini ochib berish qobiliyatini rivojlantirish kerak bu innovatsiyalarning asosiy ta’siridir. Taqdim etilgan innovatsion texnologiyalarning har birida o‘zining kamchiliklari va afzalliklari bor, ammo ularning barchasi bolalarning sog‘lom shaxsini rivojlantirishga qaratilgan.

**Tahlil va natijalar (Analysis and Results).** Interaktiv ta’lim texnologiyalarida o‘qituvchi (informator o‘rniga menejer rolini o‘ynaydi) va tinglovchi (ta’sir o‘tkazuvchi obyekt o‘rniga o‘zaro ta’sir o‘tkazuvchi subyekt) ning o‘rni, shu bilan birga, axborotning o‘rni (ma’lumotlar maqsad emas, balki harakatlar va operatsiyalarni o‘zlashtiradi) sezilarli darajada o‘zgaradi.

Barcha interaktiv ta'lim texnologiyalari nomimitatsiyaga bo'linadi. Tasniflash xususiyati o'qishda modellashtiriladigan o'zgarishlarga ta'sir ko'rsatuvchi kontekstni qayta yaratuvchi (ko'chiruvchi) xususiyatga ega. E'tibor bering, yuqoridagi tasniflarning hech biri shaxsga yuborilgan texnologiyani e'tiborga olmaydi va bu kutilmagan hol emas. Davlat ta'lim standartlari doirasida ushbu texnologiyalarga katta e'tibor qaratilmoqda. Nomimatsiya texnologiyasini o'rgangan mutaxassislar oddiy modellarni yaratishga qodir emaslar. Simulatsiya texnologiyalari simulyatsiya yoki simulatsiya o'yinlarini modellashtirishga qaratilgan, ya'ni, haqiqiy tizimda sodir bo'layotgan jarayonlarning ma'lum bir yetarliligini o'lchash va o'rganish vositasida tasdiqlanadi.

Interaktiv ta'lim berish texnologiyalarining turli shakllari va usullari. Mashqalali leksiya mashqalani, mashqalali vaziyatni, keyinchalik, ularni hal qiladi o'z ishiga oladi. Maqolaviy ma'ruza nazariy tushunchalar bo'yicha aqliy tafakkurdagi qarama-qarshiliklarni tushunarli tarzda modellashtiradi. Bunday ma'ruzaning asosiy maqsadi o'quvchilarning o'z bilimlarini to'g'ridan to'g'ri ishtirokida tarqatishdir. Simulatsiya qilingan muammolar orasida o'quv materialining o'ziga xos mazmuni bilan bog'liq bo'lgan ilmiy, ijtimoiy, kasbga oid muammolar bo'lishi mumkin. Maqola o'qituvchilarini faol intellektual o'zgarishga yo'naltirish, berilgan so'rovga beparvo bo'lmaslikka harakat qilish, tavsiya etilgan materialga qiziqish uyg'otish va o'qituvchilarning fikrini faollashtirish.

"O'qishni muhokama qilish" mashqalan o'rganishning asosiy usullaridan biridir. Ushbu so'rovga javob bera olmaydigan va aniq yuvish kerak bo'lgan holatlarni tahlil qilishda o'rganiladi, muqobil yuvishlar qabul qilinadi. Barcha ishtirokchilarga kooperativ ta'lim (o'quv shirkati) metodologiyasidan foydalanish tavsiya etiladi.

Bu o'smirlar o'zaro o'rganish uchun guruhlarga to'plangan. O'qish bo'limining asosiy g'oyasi shundaki, o'quvchilar o'zlarining intellektual kuchlarini o'rganish va o'rganish maqsadlariga erishish uchun ishlatadilar (masalan, muammolarni hal qilish variantlarini topish). "Intellektual harakat" o'z maqsadi bo'yicha ko'proq g'oyalarni to'plash, fikrlarni fikrlashuv inersiyasidan xalos etish, to'g'ri fikrlashni faollashtirish, masalani hal qilishda odatdagi fikrlash tarzini kiritishdir. "Intellektual harakatlar" o'quv guruhlarida yangi g'oyalarni yaratishga moyillikni sezilarli darajada oshirishi mumkin. Ushbu usulning asosiy tamoyillari ishtirokchilarning fikrlarini tanqid qilishdan iborat bo'lib, ular turli darajalarni hurmat qilishdan iboratdir.

Didaktik o'yin kasb-hunar maktabida o'qish jarayonini faollashtirishning zarur pedagogik vositasi hisoblanadi. Didaktik o'yin jarayonida o'z mahoratida yuz marta sodir bo'lishi mumkin bo'lgan harakatlarga o'xshash harakatlarni bajarishi kerak. Natijada bilimlar to'planadi, yangi narsalarni odatlarga aylantiradi, inson tajribasini to'playdi va uning rivojlanishi yuz beradi. Uch bosqichli didaktik o'yin texnologiyasi. Didaktik o'yinlarga moyillik, uning modelida o'yinni o'tkazish xususiyati tizimli, lekin o'yinni o'tkazishga rag'batlantiradi. Amaliyatning o'ralishi va o'zgarishi – bu faol o'quv usuli bo'lib, unda "model" xususiyatining o'zgarishi, haqiqatning o'zi bo'lib, rol (lavozim)ning joylashuviga ta'sir qiladi. Amaliyatning asosiy vazifasi ushbu huquqni o'rganish jarayonida o'qituvchi nazorati ostida maxsus harakatlarni amalga oshirishdir.

**Xulosa va takliflar (Conclusion/Recommendations).** Tadqiqot natijalari asosida ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarning ahamiyati va ular orqali o'quvchilarning intellektual va amaliy qobiliyatlarini rivojlantirish mumkinligi xulosa qilinadi. Xulosa bo'limi tadqiqotning barcha asosiy natijalarini umumlashtirib, ta'lim tizimida texnologiyalardan foydalanishning zarurligini isbotlaydi.

Takliflar bo'limida axborot texnologiyalarining ta'limda samarali qo'llanilishi uchun o'quvchilarga mos ravishda yangi metodikalar ishlab chiqish, o'qituvchilarni tayyorlash bo'yicha kurslar tashkil etish, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun maktablarda zarur vositalarni taqdim etish taklif qilinadi.

**Kelajakdagi tadqiqotlar.** Yangi texnologiyalar va metodikalarni joriy etishning ta'lim tizimiga qanday ta'sir qilishini o'rganish bo'yicha kelajakdagi tadqiqotlar uchun yo'nalishlar beriladi.

**Foydalanilgan adabiyatlar ro'yxati:**

(1). Aripov M. va boshqlar. Axborot texnologiyalari. Toshkent, 2009.

(2). G'ulomov S., Alimov R. va boshqalar. Axbotor tizimlari va texnologiyalari. T., "Sharq" nashriyoti, 2000.

(3). Yuldashev U., Boqiev R., Zokirova F. Informatika va axborot texnologiyalari. Elektron oquv qollanma, T., 2004.

(4). Бегимкулов У.Ш. Педагогик таълимда замонавий ахборот технологияларини жорий этишнинг илмий-назарий асослари. Монография, Т., "Фан", 2007.

(5). Алексеева Л.Л. Российское образование через искусство: традиции, реалии и перспективы. “Педагогика искусства”, № 3, 2010.

(6). Ишмухамедов Р., Абдукодиров А., Пардаев А. Таълимда инновацион технологиялар. Т., “Истеъдод”, 2008, 180 бет.

(7). Суворова Н. Интерактивное обучение. Новые подходы. М., “Педагогика”, 2005, 186 с.

**Kodirova Muxabbatxon Matkarim kizi (Farg‘ona Jamoat salomatligi tibbiyot instituti Tibbiy profilaktika va Jamoat salomatligi fakulteti “Kommunal va mehnat gigiyenasi” kafedrasi assistenti; muxabbatkodirova3@gmail.com)**

## TIBBIY TA’LIM TALABALARINING EKOLOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIK TIZIMI

***Annotatsiya.*** *Zamonaviy sivilizatsiyaning ustun xususiyati inson faoliyatining barcha sohalarida namoyon bo‘ladigan ekologik inqiroz bo‘lib qolmoqda: iqtisodiy, ijtimoiy, demografik, ma’naviy va boshqalar. Shu munosabat bilan, ushbu maqolada omon qolish sharti sifatida ekologik xavfsizlikni ta’minlash, ayniqsa, yangi avlod shifokorlarini tayyorlashda mavjud ustuvorliklarni ekologik ustuvorliklarga o‘zgartirishni o‘z ichiga olgan.*

***Kalit so‘zlar:*** *atrof-muhit, ekologik kompetentlik, eksperiment, amaliy mashg‘ulotlar, demografik.*

**Кодирова Мухаббат Маткарим қизи (Ферганский медицинский институт общественного здоровья, Факультет медицинской профилактики и общественного здравоохранения, ассистент кафедры “Коммунальной гигиены и гигиены труда”; muxabbatkodirova3@gmail.com)**

## МЕТОДИЧЕСКАЯ СИСТЕМА РАЗВИТИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ.

***Аннотация.*** *Доминирующей чертой современной цивилизации является экологический кризис, который проявляется во всех сферах человеческой деятельности: экономической, социальной, демографической, духовной и других. В связи с этим в данной статье предполагается изменение существующих приоритетов на экологические приоритеты, особенно в подготовке врачей нового поколения, обеспечение экологической безопасности как условия выживания*

*Ключевые слова: окружающая среда, экологическая компетентность, эксперимент, практика, демографический.*

**Kodirova Muxabbat Matkarim kizi (Assistant of the department of Community and Labor Hygiene Faculty of Preventive Medicine and Public Health Fergana Medical Institute of Public Health; muxabbatkodirova3@gmail.com)**

## METHODOLOGICAL SYSTEM FOR DEVELOPING ECOLOGICAL COMPETENCE OF MEDICAL STUDENTS

***Annotation.*** *The dominant feature of modern civilization remains the ecological crisis, which is manifested in all spheres of human activity: economic, social, demographic, spiritual, etc. In this regard, this article considers ensuring ecological safety as a condition for survival, especially in the training of a new generation of doctors, which involves changing existing priorities to ecological priorities.*

***Keywords****: Environment, ecological competence, experiment, practical exercises, demographics.*

**Kirish.** Bo‘lajak shifokorning ekologik kompetensiyasini rivojlantirish deganda biz kasbiy tayyorgarlik jarayonida bo‘lajak mutaxassisning ekologik kompetensiyasining mavjud darajasini oshirish bilan bog‘liq ekologik kompetensiyaning tarkibiy qismlarini ishlab chiqishga qaratilgan maqsadli, dinamik, izchil talaba shaxsini sifat jihatidan o‘zgartirish jarayonini tushunamiz. Fanlararo va ekotsentrik yondashuvlarga asoslanib, biz kelajakdagi shifokorning ekologik kompetensiyasini rivojlantirishning asosiy xususiyatlarini aks ettiruvchi modelni yaratdik va quyidagi bloklarda taqdim etdik:

1) maqsadli (ekologik yo‘nalishni aktuallashtirish va kasbiy ahamiyatga ega fazilatlarni shakllantirish);

2) mazmunli (ekologik kompetensiya tarkibiy qismlarini, shu jumladan, motivatsion-qiymat, kognetiv, refleksiv-faoliyat va informatsion).

**Adabiyotlar tahlili.** T.I.Krune[1] tomonidan ishlab chiqilgan model va uni amalga oshirish texnologiyasi, bo‘lajak shifokorlarning kasbiy kompetensiyasining tarkibiy qismlarini shakllantirish uch bosqichda

[1] Круне Т.И. Қурилиш университети муҳандислик ва экология факультети талабаларининг касбий компетенциясини шакллантириш модели. Сибирь педагогик журнали, 2012, 86-бет.